

**Nazrullayeva G.K.** – “Qiyosiy tilshunoslik, lingvistik  
tarjimashunoslik” yʻnalishi 2-kurs magistranti  
**Ilmiy rahbar: Muhibova U.U.** – filologiya fanlari doktori

## **KRISHAN CHANDAR HIKOYALARINING DUNYO TILLARIGA TARJIMALARI XUSUSIDA**

Krishan Chandar hozirgi zamon talabiga javob beradigan yozuvchilardan edi. Uning romanlarini va hikoyalarini nafaqat oʻz ona yurtida balki oʻzga yurtlarda ham mutola qilishadi. Uning romanlari koʻplab dunyo tillariga tarjima qilingan. Xususan ingliz tiliga, fransuz tiliga, nemis tiliga, golland tiliga, norveg tiliga, rumin tiliga, venger tiliga, chex tiliga, slovyan tiliga, polyak tiliga, serb tiliga, arab tiliga, fors tiliga, sinigal tiliga, xitoy tiliga, koreys tiliga, yapon tiliga, oʻzbek tillariga va boshqa tillarda nashr etilgan. Krishan Chandar ijodiga bagʻishlab yozilgan maqolalar koʻpdir. U 20 dan ortiq roman, 30ga yaqin hikoya muallifidir. Shuningdek, yozuvchining kinofilm ssenariylari va hajviy romanlari mashhur.

Krishan Chandar 1913-yil 23-noyabrda Vazirobod shahrida tavallud topgan. Uning otasi shifokor boʻlishiga qaramasdan sheʼriyatga qiziqar edi va farzandlarini adabiyotga boʻlgan muhabbatini oshira olgan. Shu sababli uning ikki oʻgʻli Krishan Chandar, Maxendranatx va bir qizi Surla Devi yozuvchi boʻlib yetishishdi [1,6]. Krishan Chandar 1930-yil Laxordagi Farman xristian kollejida tahsil olgan. 1934-yil kollejni tamomlab, kollejni oʻzida ingliz mahalliy jurnal muharriri boʻlib ishlay boshlagan. Ishlash davomida ingliz adabiyotiga qiziqishi ortib borgan. 1932-yil Krishan Chandarning “Sadxu” hikoyasi ana shu jurnalda urdu tilida chop etilgan. Yozuvchi ijodida koʻplab romanlar, hikoyalar toʻplamlari, drammlar, tanqidiy maqolalar va ocherklar uchraydi. Ular taxminan 80 ga yaqindir.

Krishan Chandar ijodi odatda hayotdan olingan voqealardan tashkil topardi. Uning roman, hikoyalarida nochorlikda yashovchi odamlar hayoti, mehribon va gʻururli insonlar taqdiri, yaxshi insonlarni xor qilmaslik toʻgʻrisida soʻz yuritilar edi.

Krishan Chandar hikoyalarining ilk tarjimalari: 1955-yilda “Seni kutaman” [2] (“Жду тебя”[3] मैं इंतज़ार करूंगा[4]) nomli hikoyasi rus tilidan Mahmud Yahyoyev tomonidan oʻzbekchaga tarjima qilingan. 1957-yil “Shamollar onasi” (“Мать ветров” [3] तुफान की कलीआँ[4])

hikoyasi rus tarjimoni V.Bikova tomonidan tarjima qilingan. 1958-yilda ushbu hikoyani rus tilidan Qodir Mirmuhamedov o'zbek tiliga tarjima qilgan [5]. "Yozuvchining ilk ijodiga mansub lirik hikoyasi "Angi" romantik bo'yoqdorlikka ega. "Angi" hikoyasi yozuvchining bolaligi o'tgan Kashmir bilan bog'liqdir. 1972-yilda "Angi" hikoyasi urdu tilidan rus tarjimashunoslari I.Rabinov va I.Kudryavsev tomonidan rus tiliga tarjima qilingan"[1]. 1979 – yil "Bir eshakning sarguzashti" ("Похождения Осла" [3] एक गधे की आत्मकथा[4]) hikoyasi Mustafu Horun tomonidan Bengal tiliga tarjima qilingan[4]. 1983-yil Amir Fayzullayev "Ezgulik xapdoris" hikoyani o'zbek tiliga tarjima qilgan[7].

1972-yil Moskvada Krishan Chandar qissalari va hikoyalari "Zamonaviy nasr ustalari. Hindiston." (Мастера Современной прозы. Индия.)[1] kitobi chop etilgan. Mazkur kitobda Krishan Chandarning eng mashhur 2 ta qissasi va 23 ta hikoyasi jam bo'lgan. Kitobni tuzuvchi va tarjimoni A.Suxochev. Ushbu kitobdagi barcha qissa va hikoyalar urdu tilidan tarjima qilingan. "Kitobda yozuvchining eng mashhur qissalaridan "Yer qachon paydo bo'lgan" ("Когда пробудились поля", "जब खेत जागे" 1951) va "Xotiramdagi chinorlar"[12,100] ("Чинары моих воспоминаний", "मेरी यादों के चिनार"1968) qissalari joy olgan"[1]. Kitobda 23 ta hikoyalarning rus tiliga qilingan tarjimalari mavjud.

Odatda Krishan Chandar hikoyalarida Hindistondagi hayot qiyinchiliklari gavdalanar edi. Garchi u boshqa mavzularda ham ijod qilgan bo'lsada. Hindistonda Krishan Chandarning kitoblari mahalliy 16 tilda bosib chiqarilgan. Hamda ko'plab asarlari chet tillariga tarjima qilingan. Xususan ingliz va rus tillariga. Uning eng mashhur romanlaridan biri "Eshakning sarguzashti" ("Похождения Осла"[1,11] एक गधे की आत्मकथा[4]), "Singan daraxt" ("Перевернутое дерево"[6] उल्टा दाराखत[4]) falsafiy ertaglaridir. 2007-2008-yillarda mashhur kitoblaridan biri "Qalb ovozi" ("Голос сердца"[3] चांदी का घाव दिल[4]) R.Qayumova tomonidan urdu tilidan o'zbek tiliga tarjima qilingan.

"Krishan Chandarning ilk hikoyalari "Botkin kasalligi" ("Желтуха") hamda, Laxor jurnallarida chop etilgan "Adabi dunyosi" (Адаби дунья) va "Хумоюн" (Хумаюн) asarlari kitobxonlar etiborini

tezda o'ziga chorladi. Krishan Chandarning dastlabki hikoyalar to'plami "Tilsimi xayol"(1937) (Талисман мысли) nomli ilk hikoyalar to'plami unga shuhrat olib keldi"[1].

"Yozuvchi qalamiga mansub bo'lgan "Angi"(Анги), "Feldsher"(Фельдшер), "Gurdjandagi tun"(Вечер в Гурджане) nomli romantik hikoyalari va "Novda o'zi o'sa olmaydi"(Молодая травка сама не вырастет!), "Chandr dunyosi"(Мир Чандру), "Traх-tararax"(Трах-тарарах!) nomli realistik hikoyalari kitobxonlar orasida mashxurdir"[1].

Krishan Chandarning "Dadar ko'prigidagi bolalar"[8] ("Дети с Дадарского моста"[1,11] "दादर पुल के बच्चे"[9]) qissasi 1999-yil hindiy tilidan Ansoriddin Ibrohimov tarjima qilgan. Yozuvchining "Bir qizga ming oshiq" [10] ("Одна девушка и тысяча влюбленных"[3] एक लड़की हजार दीवाने [11]) romani 2011-yil tarjimon Amir Fayzullayev hindiy tilidan tarjima qilgan.

Krishan Chandar shunchalar ijodga sho'ng'iganidan o'zining salomatligiga beparvo bo'gan. Uning san'atga bo'lgan muhabbati juda kuchli edi. U 1977-yilning 8-martida Bombay shahrida yurak xuruji tufayli vafot etgan. Yozuvchiga bag'ishlab Punch shahrining markaziga haykal qo'yishgan.

### **Foydalanilgan adabiyotlar:**

[1] – Сухочев А. Мастера современной прозы Кришан Чандар. -М., Прогресс, 1972.

[2] – Кришан Чандар, Сени кутаман, ҳикоя, рус тилидан Маҳмуд Яҳёев таржимаси, "Жаҳон адабиёти" журнали, 1955, 3-сон.

[3] – <https://m.livelib.ru/book/10004544>

[4] – [https://hi.m.wikipedia.org/wiki/विकिपीडिया\\_में\\_खोजें](https://hi.m.wikipedia.org/wiki/विकिपीडिया_में_खोजें)

[5] – Кришан Чандар, Шамоллар онаси, ҳикоя, рус тилидан Қодир Мирмуҳаммедов таржимаси, "Жаҳон адабиёти" журнали, 1958, 9-сон.

[6] – [old.rsl.ru/table.jsp](http://old.rsl.ru/table.jsp)

[7] – Кришан Чандар, Эзгулик хапдориси, ҳикоя, ҳиндий тилидан Амир Файзуллаев таржимаси, "Жаҳон адабиёти" журнали, 1958, 9-сон.

[8] – Кришан Чандар, Дадар кўпригидаги болалар, ҳикоя, ҳиндий тилидан Ансориддин Иброҳимов таржимаси, “Жаҳон адабиёти” журнали, 1999, 2-сон.

[9] – कृश्न चन्दर। दादर पुल के बच्चे। नई दिल्ली-2013।

[10] – Кришан Чандар, Бир қизга минг ошиқ, ҳикоя, ҳиндий тилидан Амир Файзуллаев таржимаси, “Жаҳон адабиёти” журнали, 2011, 4-сон.

[11] – कृश्न चन्दर। एक लड़की हजार दीवाने। नई दिल्ली-2013।

[12] – Ўзбекистон миллий энциклопедияси. Давлат илмий нашриёти, 2003, 5-том.